УДК 342.72/.73
Бурмістров О.А.
студ. гр. Ю-113 НУ «Запорізька політехніка»

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ ЧЕХІЯ

Чехія є однією з країн, що надала прихисток значній кількості українських переселенців, які були змушені виїхати через розпочату росіянами війну. На кінець січня 2025 року таких українців в Чехії було зареєстровано 394985 [1]. Їх правовий статус регулюється як загальними нормами Конституції Чеської Республіки [2], так і нормами спеціальних законів, зокрема Lex Ukraine [3]. Дослідження прав та обов'язків українських

біженців у Чехії з точки зору Конституції та законів допоможе краще зрозуміти правову базу країни перебування та взаємозв'язок із суспільством.

Конституція Чеської Республіки прийнята у 1993 році та складається з основного тексту й Хартії основних прав і свобод. Конституція гарантує основоположні права людини, незалежно від громадянства та визначає обов'язки всіх осіб, які перебувають на її території. Хартія визначає фундаментальні права людини, що поширюються як на громадян Чехії, так і на іноземців, включаючи переселенців. Серед прав та обов'язків українських переселенців у Чехії право на недоторканність особистості, тобто конституція гарантує, що кожен має право на повагу до людської гідності, особистої свободи та недоторканості. Це положення поширюється на всіх, незалежно від їхнього статусу [2, с. 193] Також право на захист від дискримінації, виходячи з того, що в Хартії основних прав та свобод проголошено, що всі люди є рівними у правах і свободах, незалежно від раси, національності чи іншого статусу.

Конституція регулює право на правовий захист та гарантує правозвертатися до судів і інших державних органів для захисту своїх прав зокрема й на соціальне забезпечення. У цьому плані Конституція визначає, що особи, які перебувають у Чехії на законних підставах, мають право на соціальний захист у разі неспроможності забезпечувати свої базові потреби. Також говорячи за право на свободу пересування то українські біженці можуть вільно пересуватися територією Чехії, якщо вони перебувають у країні звісно легально. Українським переселенцям також гарантується право на працю, більше того – ті хто володіють статусом тимчасового захисту користуються спрощеними умовами для працевлаштування [2, с. 199]

Що стосується обов'язків українських переселенців, то Конституція вимагає дотримання законів Чехії, тобто усі особи, що перебувають на території країни, зобов'язані неухильно дотримуватися її законів. Згідно зі нормами Хартії, кожен, хто має дохід або працює, зобов'язаний сплачувати податки відповідно до закону. Також обов'язково потрібна повага до прав інших осіб. І це виходить з закріпленої в Хартії норми про те, що свободи однієї людини не можуть порушувати права іншої [2, с. 191].

Щодо реєстрації місця проживання, то біженці з України повинні своєчасно реєструвати місце свого проживання згідно з місцевими правилами. Кажучи за інтеграцію в суспільство то Конституція заохочує повагу до традицій та культури Чехії, що є важливим елементом соціальної гармонії [1, с. 192].

Окрім Конституції, дуже важливим для наших переселенців є закон «Lex Ukraine», який регулює питання біженців з України. Він ухвалений у березні 2022 року, як реакція на міграційну кризу, спричинену російською війною. Він передбачає право на тимчасовий захист, що дозволяє

українським переселенцям легально перебувати в Чехії. Цей статус надає можливість отримувати візу на перебування і працювати в країні, отримати соціальну допомогу, а також доступ до безкоштовного медичного обслуговування. Також важливим в цьому законі є правове регулювання фінансової підтримки, яка передбачає виплати на житло для вразливих груп. Наприклад, у 2024 році встановлено фіксовану допомогу на житло.

Не менш важливою складовою цього закону це питання про освіту. Діти переселенців мають право на освіту, включаючи можливість вступу до шкіл без обов'язкового знання чеської мови. У деяких випадках іспити можуть бути проведені також українською мовою. Щодо адміністративних процедур, цей закон встановлює чіткі процедури для реєстрації біженців, включаючи вимоги до підтвердження особи та періодів перебування. Закон передбачає можливість для українських біженців переходити з тимчасового захисту на довгострокове проживання, якщо вони відповідають певним умовам (економічна незалежність, відсутність кримінального минулого тощо) [3]

Таким чином, закон «Lex Ukraine» став прикладом ефективного та гуманного підходу Чехії до підтримки українських біженців. Він забезпечує основні права переселенців, сприяє їхній інтеграції в чеське суспільство та підтримує їхню соціальну стабільність. Водночас дотримання обов'язків, передбачених конституцією Чехії, є важливим для збереження позитивного іміджу українців та побудови довірливих стосунків між державами. Знання та розуміння положень закону «Lex Ukraine» та конституції є ключовим для успішного перебування українців у Чехії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В ЄС тимчасовий захист мають понад 4 мільйони українців. URL: https://suspilne.media/967357-v-es-timcasovij-zahist-maut-ponad-4-miljoni-ukrainciv

2. Конституція Чеської Республіки. Бостан С. К. Конституції постсоціалістичних країн Європейського Союзу : хрестоматія. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка, 2019. С. 165–202.

3. Закон Les Ukraine VI: основні зміни з 1 січня 2024 року та з 1 вересня 2024 року. URL: https://stredoceskykraj.cz/documents/14432/0/Let%C3%A1k_Lex_Ukraine_VI_UKR_updated+%281%29.pdf/7b01bb1a-d1c1-57b3-8ca4-c11ad0c8950d?t=1709128681236